

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת, חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

דוגמאות לשאלות לבחינה עם ספר לימוד בנושא תולדות ארה"ב

נכתב על ידי אריאלה שקד, מדריכה ארצית למגמות
היסטוריה

ההגירה לארצות-הברית ויצירת האדם האמריקני.

א. קראו בספר הלימוד, בעמוד 13 את השיר; **הקולוסוס (הנפיל) החדש** שנכתב על ידי המשוררת היהודייה אמה לזרוס.

על-פי השיר הסבירו שני גורמים להגירה לצפון אמריקה.

על פי מה שלמדתם, הסבירו גורם נוסף להגירה לצפון אמריקה במאות ה-17 – 19.

ב. מאיו-סמית קרא לטמיעה של המהגרים. הסבירו את גישת הטמיעה.

בחרו מקור **מילולי אחד** ומקור **חזותי אחד** מספר הלימוד הסבירו כיצד גישת הטמיעה באה לידי ביטוי במקורות שבחרתם.

שימו לב – כאשר השאלה דורשת הבאת מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ו**את מספר העמוד** שבו נמצא המקור.

הדמוקרטיה האמריקנית במבחן הזמן

א. לפניכם קטע מנאום ההשבעה הראשון של הנשיא אברהם לינקולן (4 במרץ 1861). קראו

אותו וענו על השאלות שאחריו:

אני מאמין שמבחינת המשפט הכללי ומבחינת החוקה ברית המדינות האלה היא דבר של קבע. ממד הקבע כלול, אם כי לא במפורש, בחוק היסודי של כל ממשל לאומי. מותר להניח, כי מעולם לא הייתה בחוקי היסוד של שום ממשל ממשי הוראה בדבר חיסול עצמו. ועוד, אפילו אם נניח שארצות הברית היא לא ממשל ממשי אלא רק התאחדות של מדינות בגדר הסכם גרידא, כלום אפשר לבטל הסכם בדרך שלום בפחות מהסכמה של כל הצדדים שעשו אותו? צד אחד בחוזה יכול להפר אותו או לשבור אותו, אך האם לא דרושים כל הצדדים לשם ביטולו החוקי? שום מדינה אינה יכולה על פי דין לפרוש מן הברית על דעת עצמה

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת, חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

בלבד. החלטות ופקודות בנידון זה בטלות מבחינת החוק, ומעשי התקוממות, בתחומי מדינה או מדינות, נגד מרותה של ארצות הברית הם מעשי מרידה או מהפכה, לפי הנסיבות. לפיכך רואה אני, מבחינת החוקה והחוקים, את הברית כעומדת בשלמותה, ובמידת יכולתי, כמצווה ועומד בפירוש על פי החוקה, אדאג לקיומם הנאמן של חוקי הברית בכל המדינות. עשייה זו נראית לי חובה פשוטה המוטלת עליי, ואני אמלא אותה במידת האפשרות המעשית, אלא אם כן האדון שלי לפי החוק – העם האמריקאי, יחסוך ממני את האמצעים הדרושים, או יגזור בדרך סמכות כלשהי את היפוכה. מקווה אני שדבריי לא ייחשבו איום, אלא כמטרתה המוצהרת של הברית, שתגן ותשמור על עצמה לפי החוקה.

(מעובד על פי י' אריאלי (עורך), **המחשבה המדינית בארצות הברית – מקורות ותעודות**, כרך ב, מוסד ביאליק, 1969, עמ' 117–118)

– הציגו את הטענה של לינקולן, והסבירו כיצד הוא מנמק טענה זו.

– הסבירו שלושה גורמים שתרמו לפרוץ מלחמת האזרחים: גורם אחד שבא לידי ביטוי בקטע המקור, ושני גורמים נוספים הבאים לידי ביטוי **בקטעי מקור בספר הלימוד**.

ב. הסבירו כיצד שימרו מדינות הדרום את מעמדם הנחות של האפרו-אמריקאים לאחר תקופת השיקום.

בססו את תשובתכם על שלושה מקורות **מספר הלימוד** המבטאים דוגמאות מתחומים שונים.

שימו לב – כאשר השאלה דורשת הבאת מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת **מספר העמוד** שבו נמצא המקור.

החוקה האמריקנית – אתגרים

א. לפניכם קטע ממאמר שפורסם ב־18 באוקטובר 1787 בעיתון אמריקני בעניין הוויכוח על החוקה. הקטע פורסם יום לאחר הצגת נוסח החוקה והעברתה לאישור המדינות.

נפנה כעת לבחון, כפי שהצעתי בראשית דבריי, אם כדאי ל־13 מדינות האיחוד להפוך לרפובליקה אחת גדולה. אנו מניחים כאן כדבר מובן מאליו שהכול מסכימים עליו, כי תהא צורת הממשל שנאמץ לנו אשר תהא, עליה להיות חופשית, ועלינו לעצב אותה כך שתבטיח את חירותם של אזרחי אמריקה ותאפשר ייצוג מלא, הוגן ושווה של העם. השאלה הנשאלת, אפוא, היא האם הממשל שנכונן ונייסד על עקרונות אלה הוא דבר מעשי, והאם הוא יצליח לפעול על פני ארצות הברית כולה בבחינת מדינה אחת? אם נכבד את דעתם של ההוגים הגדולים והחכמים ביותר שחשבו או כתבו מאז ומעולם על מדע הממשל, נגיע בהכרח

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף מורשת, חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

למסקנה שרפובליקה חופשית אינה יכולה להצליח בארץ רחבת ידיים כל כך שבה אנשים רבים כל כך המתרבים בקצב מהיר כמו [ב]ארצות הברית כולה.[...] ברפובליקה רחבת ידיים כמו ארצות הברית אין לרשות המחוקקת היכולת לטפל במגוון האינטרסים והצרכים של מרכיביה השונים. היא לא תוכל להיות גדולה מספיק כדי להכיר את התנאים והצרכים המקומיים של המחוזות השונים.

(בתוך: ע' שלו וז' שולמן (עורכים), **העיר על הגבעה: הרפובליקה האמריקאית הצעירה**, אוניברסיטת חיפה ופרדס, 2021, עמ' 41, 44)

- הסבירו, כיצד הובילו חולשותיה של הקונפדרציה (1783–1787) לניסוח החוקה.
  - בקטע המקור באה לידי ביטוי אחת מן השאלות שעליהן נסב הוויכוח בעניין החוקה. מהי השאלה, וכיצד היא באה לידי ביטוי בקטע המקור?
  - הסתמכו על סעיפי חוקת ארה"ב בספר הלימוד, (עמודים 222 - 228) והסבירו כיצד עקרון הפדרליזם נתן מענה על שאלה זו
- ב. בשנת 1950 נחקק חוק פדרלי שאסר העסקת קומוניסטים במפעלים ביטחוניים, ומנע מאנשים שהיו קשורים אי פעם לארגון טוטליטרי או מהפכני להיכנס למדינה. הנשיא טרומן הטיל וטו על החוק, אך הקונגרס הצליח להעביר אותו על אף התנגדות הנשיא.
- הציגו את תהליך החקיקה שבא לידי ביטוי במקרה המתואר, והסבירו איזה עיקרון בחוקה בא לידי ביטוי במקרה הזה.
  - בחרו **מספר הלימוד** מקור המתאר מקרה נוסף, שהתרחש בשנות החמישים, והעמיד את החוקה האמריקנית במבחן. הציגו את המקרה והסבירו את בחירתכם.
  - שימו לב – כאשר השאלה דורשת הבאת מקור מספר הלימוד, יש לכתוב את שם הספר, את שם ההוצאה לאור ואת **מספר העמוד** שבו נמצא המקור.